Pagal aptiktą keramiką ir kitą inventorių, Jaros 3-čia gyvenvietė priskirtina Narvos kultūrai, datuotina viduriniojo neolito laikotarpiu.

Gyvenvietės kultūrinis sluoksnis paplautas ir toliau nuo Jaros ir nuo Aluotės pusės, todėl tolesni šios gyvenvietės tyrinėjimai netikslingi.

Vygandas Juodagalvis

KUBILĖLIŲ 1-OJI GYVENVIETĖ

Gyvenvietė yra Kubilėlių kaimo (Šakių raj., Būblelių apyl.) ŠV pakraštyje, kairiajame Šešupės krante, 0,3 km į V nuo Kudirkos Naumiesčio - Šlavikų kelio. Ji yra antroje viršsalpinėje terasoje, ariamame lauke, iš Š ir V apjuosta Šešupės vingio. 1984-1985 m. MAII ištyrė 100 m^2 plotą.

Nesudarytas kultūrinis sluoksnis - geltonas smėlis slūgsojo 10-40 cm gylyje, po ariamos žemės sluoksniu. Jo storis svyravo nuo 4 cm iki 40 cm, o tyrinėto ploto R dalyje esančioje duobėje siekė 90 cm. Giliau - įžemis - baltas smulkiagrūdis smėlis. Tyrinėtame plote aptikti 6 židiniai: 5 mažesni (50-120 cm skersmens) buvo kultūriniame sluoksnyje, o didesnysis (2 m skersmens) - 90 cm gylio duobėje, įleistoje į įžemį. Šio židinio pjūvyje užfiksuoti keli perdegusios žemės sluoksneliai. Ugnis čia buvo kūrenama ilgą laiką ir nekartą gesinta, užpilant smėliu. Matyt, tai alko židinio liekanos. Ploto R dalyje aptiktos 3 m skersmens duobės paskirtis neaiški; galbūt tai žeminės tipo statinio žymės.

Ariamojoje žemėje ir kultūriniame sluoksnyje surinkta virš 1000 titnaginių radinių: nuoskalų (80%), skelčių (13%), skaldytinių ir dirbinių (7%). Didžioji dalis koncentravosi aplink židinius ir ploto R dalyje esančioje duobėje. Nuoskalos ir skeltės dažniausiai smulkios, tamsių atspalvių titnago. Gau-

siausią titnaginių dirbinių grupę sudarė retušuotos stačiakampės skeltelės - įstatomieji ašmenėliai. Pasitaikė ir neretušuotų skeltelių su aiškiomis naudojimo žymėmis. Strėlių antgaliai įvairūs: trapeciniai, lancetiniai ir trikampiai įgaubtu pagrindu (širdiniai). Pastarieji tobulų formų, retušuoti visame paviršiuje. Gremžtukai gaminti iš skelčių ir nuoskalų, daugiausia pailgi ir trumpi. Aptikta nemaža réžtukų, grąžtelių, pjūklelių, grandukų, specialios paskirties ir kombinuotų dirbinėlių: gremžtukų - réžtukų, gremžtukų-grandukų ir pan. Kalteliai gaminti iš skaldytinių ir nuoskalų. Skaldytiniai daugiausia netaisyklingi ir labai sunaudoti, tačiau yra ir keletas laibųjų ir tobulos formos kūginių. Išsiskiria nedideli retušuoti įtveriamieji kirveliai. Aptikta keletas aštrinant nuskeltų kirvelių ašmenų nuoskalų.

Kauliniai ir raginiai dirbiniai, matyt, sunykę. Be kelių smulkių kaulų nuolaužų aptiktas tik vienas kalto formos raginis dirbinys.

Gyvenvietėje aptiktos puodų šukės smulkios ir sunykusios. Išsiskiria dvi jų grupės. Pirmosios grupės šukės rudos spalvos, molyje daugiausia grūsto granito, retkarčiais augalinių priemaišų. Beveik visų šukių paviršius lygus, tik kelios puoštos horizontalios virvutės ir trikampiais įspaudais bei prilipdytais rumbais su pirštais įspaustomis duobutėmis. Puodų pakraštėliai tiesūs arba kiek atlenkti į išorę, puošti įspaudais ir įkartėlėmis. Antrosios grupės šukės rusvos ir gelsvos spalvos, molio masė su smėlio priemaiša. Sienelės puoštos vertikaliais lygiagrečiais brūkšniais ir įstrižais įbrėžimais, sukomponuotais į horizontalius ir vertikalius stulpelius. Puodų dugnelių neaptikta.

Gyvenvietė skirtina virvelinės keramikos kultūrai, pastebima neolitinės Nemuno kultūros tradicijų. Ornamentikos supaprastėjimas rodytų, jog gyvenvietė egzistavo neolito pabaigoje - II tūkstantm. pr. m.e. I ketvirtyje.